

PERSMAP

SONGS OF WAR

© Mirjam Devriendt

Claudio Monteverdi | Luciano Berio | Heiner Goebbels

B'rock | I Solisti del Vento

Een productie van Muziektheater Transparant en B'Rock in coproductie met Operadagen Rotterdam,
I Solisti del Vento, Festival Herrenhausen Hannover en Muziekcentrum de Bijloke.

Synopsis

Songs of war is een project waarbij drie bijzondere partituren de aanleiding vormen voor een reflectie over oorlog.

Geopend wordt met Monteverdi's beroemde madrigaal, *Il combattimento di Tancredi e Clorinda* gebaseerd op Torquato Tasso's magistrale epische gedicht *Gerusalemme liberata*; een hoogtepunt uit de literatuur waarin de renaissance dichter het verhaal vertelt van de tragische tweekamp tussen de kruisvaarder Tancredi en zijn als krijger verklede geliefde Clorinda. Door de woorden van een verteller sleept Claudio Monteverdi de toeschouwer mee in een verhaal dat metaforisch is voor elke oorlog: de ene mens doodt de ander en verblindt door de oorlog zelfs zijn geliefde. Met de stemmen van Dietrich Henschel, Claron McFadden en Reinoud Van Mechelen ondersteunt door B'Rock vormt *Tancredi e Clorinda* een aanklacht tegen de absurditeit van geweld en extremisme en de waanzin van de oorlog.

Ook Heiner Goebbels schreef met zijn *Songs of wars I have seen* een muzikale aanklacht. Deze meditatie over de effecten van de oorlog op vrouwen is gebaseerd op uittreksels uit Gertrude Steins memoires van het leven in Vichy, Frankrijk, gedurende de Tweede Wereldoorlog. Goebbels werk is gecomponeerd voor zowel historische als moderne instrumenten. I solisti del vento vervoegt hiervoor B'Rock. Het naast elkaar plaatsen van beide klankwerelden voegt een ingebouwd historisch perspectief toe aan de muziek, dat Goebbels onderstreept met extracten van Matthew Locke's partituur uit 1674 van 'The Tempest'.

Tussen beide werken in wordt *Sequenza 3* voor vrouwenstem van Luciano Berio geplaatst als woordeloze spiegel van de waanzin van de oorlog.

Regisseur Wouter Van Looy plaatst het project in een hedendaagse context door te vetrekken van levende getuigen van recente oorlogen. In zijn project geeft hij radioreporter Jef Lambrecht een stem, verwerkt hij beelden die cameraman Daniel Demoustier de voorbije jaren maakte in onder meer Syrië, Afghanistan en Irak. De sluitsteen vormen getuigenissen die worden verzamelt van mensen die op de vlucht voor het geweld in hun land, toevlucht hebben gevonden in de asielcentra in België.

Het scenisch concert wordt daarbij een ritueel binnen een multimediaal parcours, waarbij het publiek wordt betrokken bij een reflectie over oorlog.

Credits

Tancredi e Clorinda

Muziek: Claudio Monteverdi

Tekst: Torquato Tasso

Muzikale leiding: Wim Maesele

Regie | video: Wouter Van Looy

Oorspronkelijke videobeelden: Daniel Demoustier

Dramaturgisch advies: Jef Lambrecht

Licht | videotechniek: Peter Quasters

Videomontage: Youssef Chellak

Zang: Dietrich Henschel, Claron McFadden en Reinoud Van Mechelen

Muzikale uitvoering: B'Rock

Kostuums: Johanna Trudzinski

Sequenza per voce

Muziek: Luciano Berio

Regie | video: Wouter Van Looy

Zang: Claron McFadden

Songs of wars I have seen

Muziek | scenisch concept: Heiner Goebbels

Tekst: Gertrude Stein

Muzikale leiding: Marit Strindlund

Regie: Wouter Van Looy

Muzikale uitvoering:

- B'Rock: Lieve Goossens (fluit/piccolo), Luk Nielandt (hobo), Ricardo Matarredona (klarinet/basklarinet), Francis Pollet (fagot), Miek Laforce (hoorn), Manu Mellaerts (trompet), Wouter Loose (trombone), Katarzyna Miernik (harp), Iris Verbeeck (percussie1), Carlo Willems (percussie2)

- I Solisti del Vento: Lidewij Van der Voort (viool 1), Sara DeCorso (viool 2), Manuela Bucher (altviool), Rebecca Rosen (cello), Tom Devaere (violone - Monteverdi/contrabas- Goebbels), Wim Maesele (luit), David Van Bouwel (klavecimbel -Monteverdi), Goska Isphording (piano/ klavecimbel - Songs of Wars I Have Seen), David Van Bouwel (sampler)

Biografieën

Heiner Goebbels (°1952) woont en werkt in Frankfurt en Main. Hij studeerde muziek en sociologie. Hij componeert en regisseert muziektheaterconcerten, radiowerken en stukken voor ensembles en grote orkesten. Hij werkte samen met het Asko Ensemble, Ensemble Modern, London Sinfonietta, Orchestra of the Age of Enlightenment, Berlin Philharmonic (Sir Simon Rattle) en vele anderen. Sinds het begin van de jaren 1990 maakt hij unieke muziektheaterwerken: *Ou bien le débarquement désastreux* (1993), *Black on White* (1996), *Max Black* (1998), *Eislermaterial* (1998), *Hashirigaki* (2000), *Landscape with distant relatives* (2002,) *Eraritjaritjaka* (2004), *Stifters Dinge* (2007), *Songs of Wars I have seen* (2007), *I went to the House but did not enter* (2008), *When the mountain changed its clothing* (2012) e.a. Hij bracht meedere cd's uit bij ECM-records, schrijft essays en geeft lezingen. Heiner Goebbels won verscheidene muziek-, radio-, en theaterprijzen en ook verschillende van zijn opnames werden bekroond. Hij heeft een ere-doctoraat aan het Dartington College of Arts en de Central School of Speech and Drama in Londen en is verbonden aan de Institute of Advanced Studies in Berlijn. Hij is residentie-artiest aan de Cornell University in de VS, professor aan het Institute for Applied Theatre Studies of the Justus-Liebig-Universität Giessen en voorzitter van de Theateracademie van Hesse. Hij is eveneens Artistiek Directeur van RUHRTRIENNALE, International Festival of the Arts (12-14). Meer informatie op www.heinergoebbels.com

Wouter Van Looy (°1966) is één van de meest actieve spelers binnen het internationale muziektheater. Zijn werk werd uitgenodigd door talrijke podia en festivals. Recentelijk ging werk van hem in première in Zürich (Theaterspektakel), Antwerpen (deSingel en de Vlaamse Opera), Mexico (Musica y Escena) en Rijsel (Opéra de Lille), Lissabon (Centro Cultural de Belém), Amsterdam (Holland Festival) en Bregenzer Festspiele, maar ook in vele jongeren- festivals en theaterhuizen. Zijn interesse in het werken met jonge zangers en podiumkunstenars vertaalde zich de voorbije jaren in projecten als de jongerenopera en het internationale stemmenproject Institute for Living Voice. Naast Muziektheater Transparant, waar hij de artistieke leiding deelt met Guy Coolen is Wouter Van Looy ook oprichter en artistiek leider van Zonzo Compagnie, de organisatie achter BIG BANG, avontuurlijk muziekfestival voor een jong publiek dat in 8 steden in Europa actief is. Zonzo Compagnie realiseerde de voorbije seizoenen prijswinnende producties als Listen to the silence, Wagon en Starend meisje. Wouter Van Looy won dit seizoen de YAMA award, een Klara prijs en werd genomineerd voor de YEAH award. Volgend seizoen gaat hij in première in Centro Cultural de Belém (Lissabon) en de opera van Bologna.

Marit Strindlund is een Zweedse dirigent. Ze studeerde orkestdirectie bij Prof. Jorma Panula aan het Royal College of Music in Sockholm. Ze zette haar postdoctorale studie voort aan the Royal Northern College of Music, Manchester, en specialiseerde zich in opera. Strindlund dirigeerde o.a. producties met Muziektheater Transparant (*Pelléas et Mélisande*), Göteborg Opera House, Värmland Opera House, British Youth Opera Saddler's Wells, Opera Garden Aberdeen (*Gagego*, *Atalante*). Ze dirigeerde volgende orkesten: Norrköping Symphony Orchestra, Helsingborg Symphony Orchestra, Nordic Chamber Orchestra, Dalasinfoniettan, Värmlandssinfoniettan, Västerås Sinfonietta, Southbank Sinfonia, Kammerensembelen en Oxalys Ensemble.

In zijn zoektocht naar subtiele en expressieve uitvoeringen en met zijn passie voor vocale muziek, voelt luitist **Wim Maesele** zich volledig thuis in het 16e- en 17e- eeuwse werk. Zijn repertoire omvat muziek van de middeleeuwen tot de barok, vaak in combinatie met hedendaagse composities. In kleine en grote bezettingen en ook als solist is Wim Maesele een veelgevraagde musicus. Hij concerteert wereldwijd met gerenommeerde ensembles als Capriccio Stravagante (Skip Sempé) en La Fenice (Jean Tubéry), en is de vaste luitist van het barokorkest B'Rock. Hij vormt een vast duo met tenor Julian Podger. Hij was muzikaal leider van B'Rock in *The Fate of Music* (muziek van Purcell en Finger) en het Monteverdiproject *Waar is mijn Ziel?* (Coproductie B'Rock/Transparant) in Rome, Amsterdam en Brugge. Hij was ook gastdirigent bij het vocaal ensemble Canto LX uit Luxemburg, waar hij de Lamentaties van Victoria dirigeerde. Hij was te gast bij befaamde muziekfestivals als MA-festival Brugge, Laus Polyphoniae Antwerpen, Ambronay, Barcelona, Cambridge, Edinburgh, Les Folles Journées, Melbourne, Potsdam, Sint-Petersburg, Utrecht, Wenen en het Woorfees-festival in Zuid-Afrika. Hij stond op de planken van o.a. Concertgebouw Amsterdam, De Doelen (Rotterdam), het Lincoln Center (New York) en Boston University.

Daniel Demoustier (°1963) is een freelance cameraman-reporter, die de afgelopen twintig jaar de ellende van de wereld in beeld bracht: de aardbeving in Haïti, de zaak Maddie McCann in Portugal en de oorlogen in Irak, Afghanistan, Pakistan, Bosnië. Voor het Britse ITV brengt hij tijdens zijn verblijf in Libië verslag uit over de gevechten en de vluchtelingenstroom aan het Libische front. Verder blikte hij eveneens de waanzin op het Egyptische Tahrir-plein in.

Jef Lambrecht (°1948) is een Vlaamse journalist. Hij was tot zijn pensioen eind 2009 verslaggever en eindredacteur bij de Vlaamse publieke omroep VRT (Vlaamse Radio en Televisie). Lambrecht studeert Politieke en Sociale Wetenschappen aan de Katholieke Universiteit Leuven en volgt er ook een postgraduaat Culturele Antropologie. In 1977 slaagt hij, onder meer samen met Leo Stoops, Martine Tanghe en Geert van Istendael, voor het journalistenexamen van de toenmalige BRT. In 1978 wordt hij er journalist bij de radionieuwsdienst. Alhoewel Lambrecht zich als radiojournalist aanvankelijk vooral met cultuur bezighoudt, volgt hij sinds de Eerste Perzische Golfoorlog als buitenlandverslaggever het Midden-Oosten op de voet. Tijdens en na het bewind van de Taliban bezoekt hij geregeld Afghanistan.

Peter Quasters (°1969) studeerde biochemie aan de Hogeschool Gent. Tijdens deze studies werd meer en meer duidelijk dat zijn passie ergens anders ligt, namelijk bij het ontwerpen en technisch ondersteunen van live performances. In de loop van de jaren specialiseerde hij zich, autodidactisch, in lichtontwerp en – programmatie, media servers, alsook het technisch coördineren van diverse theater – en locatieprojecten. Hij werkt samen met Muziektheater Transparant, Opéra de Lille, Les Ballets C de la B, De Muntschouwbrug, Blindman, Zonzo Compagnie, Graindelavoix, Zwemmen in Brak Water en Casa Blanca. Dit bracht hem ondermeer op het Zürcher Theater Spektakel, Beijing Music Festiva, Bregenzer Festspieler, Stavanger 2008, Holland Festival, Operadagen Rotterdam, Yo! Opera Festival, Frisk Festival, KlaraFestival, Noorderzon Festival, Big Bang Festival, Oorsmeer en in Hebbel am Ufer (Berlijn), Opéra de Lille, Opéra de Dijon, Le Grand Théâtre de Luxembourg.

Dietrich Henschel (°1967) is bariton met een repertoire dat zich uitstrekt van het begin van de barokke opera tot moderne avant-garde. Hij debuteerde op de Biennale für modernes Musiktheater in München met de titelrol in Michaels Reverdy's opera *Le Précepteur*. In de opera in Kiel vertolkte

hij klassiekers als Papageno, de graaf in *Le Nozze de Figaro*, Pelléas in Debussy's *Pelléas et Mélisande*, Monteverdi's *Orfeo* en Henzes *Prinz von Homburg*. Zijn internationale carrière begon met Busoni's *Doktor Faust* in Lyon en Henzes *Prinz von Homburg* bij de Deutsche Oper Berlin. Uitnodigingen volgden van de meest belangrijke operahuizen in Europa om te zingen in (onder andere) Rossini's *Il Barbiere di Siviglia*, Wagners *Tannhäuser (Wolfram)*, Monteverdi's *Il Ritorno d'Ulisse in Patria*, Krenk *Karl der V*, Mozart's *Don Giovanni*, Wagners *Die Meistersinger von Nürnberg (Beckmesser)*, Berg's *Wozzeck*, in Debussy's *Pelléas et Mélisande (Golaud)*, en met Stawinsky's *The Rake's Progress (Nick Shadow)*. Zijn meest recente opdrachten waren de titelrollen in Enescu's *Oedipe (De Munt)* en Manfred Trojahn's *Orest (De Nederlandse Opera)*. Naast opera getuigt een breed scala van geprezen opnames van het succes van Dietrich Henschel als een liedvertolker en een oratoriumzanger (met focus op de muziek van Bach). Henschel trad op met de beroemdste orkesten ter wereld en zijn samenwerking met grote dirigenten als Gardiner, Harnoncourt en Philippe Herreweghe ligt vast op CD's en DVD's. Dietrich Henschel heeft onlangs getekend bij het Belgische platenlabel Evil Penguin Classics, voor opname van de integrale Wunderhorn nummers van Gustav Mahler en Schumanns Eichendorff songs. Henschel debuteert hier als Testo.

De Amerikaanse sopraan **Claron McFadden** (°1961) studeerde aan de Eastman School of Music in Rochester, New York. Ze heeft inmiddels een grote naam opgebouwd in zowel het barok – als ook in traditioneel en modern repertoire. Zo werkte zij met dirigenten zoals Edo de Waart, Kurt Masur, John Eliot Gardiner, Sir Andrew Davis, Neeme Jarvi, Sergio Comissiona, Oliver Knussen, Ton Koopman, Trevor Pinnock, Williams Christie en Frans Brüggen. In de opera is Claron McFadden een veelgevraagde soliste, zoals in *Glyndebourne (titelrol Lulu)* en als Susanna in *Le Nozze di Figaro*, als Musetta in *La Bohème*, bij de Nederlandse Opera als Zerbinetta in *Ariadne auf Naxos*, als Constance in *Dialogue des Carmélites* en als Valetto in *L'incoronazione di Poppea*, in *King Arthur* in de productie van Théâtre du Châtelet en in Covent Garden en als Donna Elvira in *Don Giovanni* bij Opera North. Claron McFadden zong op vrijwel alle internationale festivals. Claron McFadden gaf concerten met o.a. het London Philharmonic, BBC en Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, het Nederlands Philharmonisch Orkest, het Residentie Orkest, het Nederlands Kamerorkest, het Radio Symfonie Orkest, het Radio Kamerorkest, Orchestra of the Age of Enlightenment, het Freiburger Barock Orchester, en Les Arts Florissants. Naast vele Radio en TV producties heeft Claron McFadden ook tientallen CD opnamen gemaakt o.m. met Robert King in *Ottone, Acis & Galatea*, met La Stagione Frankfurt Haydn's *Orfeo*; Benda's *Romeo & Julia*; Gluck's *Paride ed Elena*, met William Christie *Les Indes Galantes* en *King Arthur*, met René Jacobs *Il Ritorno d'Ulisse (René Jacobs)* en *Bachianas Brasileiras no 5 (cello octet Conjunto Iberico)*, *Paradiso* van Jacob Ter Veldhuis, *Life Story* van Thomas Adès (EMI). In 2014 zingt Claron bij Transparant ook in *Arthur*. Claron McFadden kreeg in 2006 de Amsterdamprijs voor de Kunsten uitgereikt.

Reinoud Van Mechelen (°1987) begint op jonge leeftijd te zingen in het kinderkoor Clari Cantuli. Op 18 jarige leeftijd begint hij met zanglessen bij Anne Mertens en Nicolas Achten in het stedelijk conservatorium van zijn thuisstad Leuven. Het jaar nadien begint hij zijn studies aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel in de klas van Lena Lootens. Na zijn bachelor diploma behaald te hebben studeert hij verder bij Dina Grossberger. Om zich te vervolmaken volgt Reinoud stages en masterclasses bij onder andere: Greta De Reyghere, Isabelle Desrochers, Frédérick Haas, Claire Lefilliâtre, Alain Buet, Jean-Paul Fouchécourt, François-Nicolas Geslot en Howard Crook. Hij zingt

tevens Plutus in *Le Carnaval et la Folie* van Destouches in het kader van 'l'Académie Baroque Européenne d'Ambronay' onder leiding van Hervé Niquet. Hij is vrij snel actief als solist en ensemble zanger, zo zingt hij met l'Arpeggiata, la Capilla Flamenca, Ludus Modalis, Ex Tempore, Ricercar Consort en het European Union Baroque Orchestra. Hij werkt regelmatig met het ensemble van Nicolas Achten, Scherzi Musicali. Zo heeft hij reeds meegewerkt aan verschillende opnames die bijzonder warm onthaald werden door de internationale pers (Joker de Crescendo, La Clef de ResMusica, Prelude Classics Award 2009, 4 étoiles du Monde de la Musique, 5 Diapasons, Outstanding in de International Record Review, Muse d'Or, Ring de Classique Info, etc). In 2011 maakt hij deel uit van de 5de editie van *Le Jardin des Voix* onder leiding van William Christie en Paul Agnew. Binnen dat kader vertolkt hij ook de rol van Zéphir in *Atys* met les Arts Florissants. Verscheidene projecten met les Arts Florissants staan op zijn agenda.

Barokorkest **B'Rock** werd in 2005 opgericht op initiatief van klavecijnist, componist, dirigent Frank Agsteribbe, contrabassist Tom Devaere en de cultuurmanagers Hendrik Storme en Tomas Bisschop. Het orkest is gehuisvest in Gent. Barokorkest B'Rock is ontstaan uit zin voor vernieuwing en verjonging in de wereld van de oude muziek. De vaste kern bestaat uit een twintigtal musici uit binnen- en buitenland, gespecialiseerd in de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk. B'Rock verzamelt de beste jonge musici van het moment; uit alle hoeken van Europa zakken zij af naar Gent. Barokorkest B'Rock onderscheidt zich door een uitvoeringsgerichte en stijlbewuste manier van spelen waarbij expressie en intensiteit centraal staan. In zijn programmakeuze verbindt het orkest vaste waarden uit de barokliteratuur met minder gekend repertoire uit de 17de en 18de eeuw; en kiest het voor een gedurfde programmering waarin oude en nieuwe muziek elkaar ontmoeten en bevruchten. Per seizoen speelt het orkest een dertigtal concerten in binnen- en buitenland. Zo is het orkest geregeld te gast op de Vlaamse podia van Gent (Muziekcentrum de Bijloke, Gent Festival van Vlaanderen), Brussel (Bozar, Kaaitheater, KlaraFestival, Kunstenfestivaldesarts, Flagey), Antwerpen (deSingel, Amuz), Brugge (Concertgebouw, MAFestival); maar ook op internationale festivals en concertlocaties (Het Concertgebouw Amsterdam, De Doelen Rotterdam, Festival Oude Muziek Utrecht, Operadagen Rotterdam, Konzerthaus Berlin, Innsbrucker Festwochen der alten Music, Musikfestspiele Potsdam Sanssouci, het Styriarte Festival in Graz, Wigmore Hall Londen, ...). In 2012 debuteerde Barokorkest B'Rock in de Munt/La Monnaie onder leiding van René Jacobs. Opera en avontuurlijk muziektheater vormen een belangrijk onderdeel van de artistieke werking, waarbij B'Rock structurele partnerships aangaat met vooraanstaande operahuizen zoals De Munt/La Monnaie, Muziektheater Transparant en LOD. Barokorkest B'Rock geniet de structurele steun van de Vlaamse Gemeenschap, de Stad Gent en de Provincie Oost-Vlaanderen. In 2014 werken B'Rock en Transparant samen aan *Arthur*.

I Solisti del Vento is het belangrijkste blazersensemble van België en staat garant voor een kwaliteitsvolle interpretatie, exploratie, spreiding en valorisatie van het grote blazersrepertoire van Mozart tot vandaag. De producties kenmerken zich door een enthousiaste en gezonde zucht naar avontuur in stijl, genre en presentatievorm. Onder debezielende leiding van Francis Pollet groeide het ensemble de voorbije 20 jaar uit tot een formatie dat zich kan meten met de internationale top op vlak van (kamer)muziek voor blazers. De vaste kern van I Solisti del Vento verenigt topmusici die als orkest- en kamermusicus, maar ook als solist een stevige reputatie hebben opgebouwd. In het verleden werkte I Solisti reeds samen met Transparant aan twee Mozartprojecten.

Johanna Trudzinski (°1979) studeerde in 2006 met grote onderscheiding af aan de Antwerpse Modeacademie. Sinds 2008 werkt zij naast haar eigen lijn hui-hui ook als kostuumontwerpster. Ze werkte ondermeer met theaterhuizen zoals het Noord Nederlands Toneel, Opéra de Lille en Toneelhuis. Voor Muziektheater Transparant maakte ze al kostuums voor *O solitude* (2009), *Dido & Aeneas* (2012), *Pelléas et Mélisande* (2012). Dit seizoen creëert ze de kostuums voor *Songs of War*.

Muziektheater Transparant vertrekt als productiehuis vanuit een artistieke en maatschappelijke actualiteit, waarin ze in een intensieve dialoog treedt met kunstenaars uit verschillende disciplines. Als doelstelling wil het gezelschap op internationaal niveau muziektheater in al zijn diversiteit creëren, vernieuwen en presenteren. Het vocale neemt in elk nieuw project een centrale plaats in. Bovendien wordt ernaar gestreefd oude en nieuwe muziek op een originele en eigenwijze manier met elkaar te verbinden. Muziektheater Transparant heeft een hart voor hedendaagse muzikanten en diens verdere ontwikkeling en ondersteunt ze dan ook vanaf het prille begin en tijdens een langer parcours. Vanuit een internationaal perspectief vormen reisvoorstellingen en samenwerking met internationale structuren een belangrijk deel van de werking. Zo was het gezelschap eerder te gast bij de Salzburger Festspiele, het KunstenfestivaldesArts, diverse Cultuursteden van Europa, Edinburgh International Festival, Holland Festival. Muziektheater Transparant is een veelgevraagde partner bij belangrijke organisatoren zoals Flagey (Brussel), Concertgebouw Brugge, deSingel (Antwerpen), De Vlaamse Opera (Antwerpen en Gent), OPERA XXI (tweejaarlijks festival voor hedendaags muziektheater), De Munt Brussel, Muziekcentrum De Bijloke Gent, Parktheater Eindhoven, Grand Théâtre Luxembourg en Bergen National Opera. De verscheidenheid aan voorstellingen, artiesten en productiemethodes geeft Muziektheater Transparant een uniek, nationaal en internationaal karakter. www.transparant.be

Songs of War

Muziektheater Transparant – B'Rock

Claron McFadden, Dietrich Henschel, Reinoud Van Mechelen

Claudio Monteverdi (1567 - 1643): Il Combattimento di Tancredi e Clorinda

Luciano Berio (1925 - 2003): Sequenza per Voce

Heiner Goebbels (°1952): Songs of Wars I have seen

Twee muzikale oorlogsverhalen - een oud en een nieuw – en een abstract intermezzo. Een kluwen van betekenissen, waarbinnen de onzin van oorlog zich langzaam ontrafelt. De waanzin ook: het onvermogen om aan een wereld in puin nog betekenis te geven. Muziektheater Transparant en B'Rock sloegen de handen in elkaar voor een multimediaal project dat veel meer is dan alleen maar een concert. Een geste die de grenzen van de scene overstijgt. Regisseur Wouter Van Looy dook in het beeldenarchief van cameraman en oorlogsreporter Daniel Demoustier. Lange gesprekken met verslaggever Jef Lambrecht lagen aan de basis van zijn dramaturgie. Een groep scholieren uit Kontich trok in de marge van dit project naar een asielcentrum en interviewde vluchtelingen uit oorlogsgebieden. Ook hun verhalen dringen de concertzaal binnen.

Een groot verhaal

Voor Wouter Van Looy lijkt het wel alsof de wereld buiten de vier muren van de concertzaal steeds meer zijn rol begint op te eisen. De concertzaal is geen eiland. “Ik voel die noodzaak meer en meer. De realiteit sijpelt binnen. Het zijn niet langer alleen persoonlijke of psychologische thema's die zich opdringen, maar steeds meer ook de grotere sociaal-maatschappelijke vragen.” Een groot verhaal dus. Zo groot dat de scene alleen niet voldoende ruimte biedt. Er waren de interviews met Jef Lambrecht, maar er was ook het hele traject dat Transparant samen met de leerlingen van het Sint-Rita-college doorliep. De jongeren spraken met een oud militair en een traumapsycholoog van het leger. Ze bezochten de asielcentra van Lint en Linkeroever en tekenden de verhalen van asielzoekers op. Er werd gefilmd en Mirjam Devriendt maakte foto's. En dan was er nog een facebookgroep, een blog en misschien komt er ook een boek. “We willen een stuk van al die verhalen verwerken in de voorstelling, maar we zoeken ook naar manieren om dit proces verder te zetten buiten de concertzaal. Er zijn zoveel ervaringen verbonden aan dit project en de voorstelling is daar slechts één van. Wat de leerlingen meemaakten, de manier waarop zij geraakt werden, is minstens even belangrijk.”

Kruisvaarders

Oorlog is oud. Songs of War opent met Monteverdi's *Combattimento di Tancredi e Clorinda*. Monteverdi schreef dit in de 17de eeuw, maar de tekst van de Italiaanse dichter Torquato Tasso grijpt terug naar een veel verder verleden. Tijdens de 11de eeuw trokken de Christenen onder leiding van Godfried Van Bouillon een eerste keer ten strijde tegen de moslims om Jeruzalem te bevrijden. In de zestiende eeuw leverde die eerste kruistocht de inspiratie voor Tasso's epische gedicht *La Gerusalemme Liberata*. Eén van de bekendere passages van dit lange gedicht verhaalt over de twee geliefden Tancredi en Clorinda. Zij strijdt vermomd als man aan de zijde van de moslims. Hij doodt haar in het vuur van het gevecht, zonder te beseffen dat zij het is – ziedaar de gruwelijke onzin van oorlog. Toen Wouter Van Looy het verhaal van Tasso voor het eerst aan Jef Lambrecht liet lezen, kon

die alleen maar beamen: oorlog is het meest van al 'oorlog', wanneer gelijken elkaar vermoorden. Het verhaal van Tancredi en Clorinda speelt zich bovendien af in hetzelfde decor waarin zoveel eeuwen later nog steeds zinloos bloed vergoten wordt: het Midden-Oosten. "Het is beangstigend om te zien hoe naadloos al die tijdslagen in elkaar passen. Er lijkt niets veranderd. Diezelfde regio, hetzelfde gevecht voor de bescherming van idealen en identiteit, dezelfde strijd tegen andermans geloof."

Rauwe beelden

Wouter Van Looy werkte al eerder met muziek van Monteverdi. "Wat me zo aantrekt in de muziek van Monteverdi is de manier waarop hij weet in te zoomen op menselijke emoties. De expressie is zo direct, hij zit zo dicht op de huid van zijn personages, dat het bijna weer abstract wordt." De muziek is bloedmooi, de beelden die Wouter Van Looy uit Daniel Demoustiers archief plukte zijn dat niet. Rauwe beelden van oorlogssituaties in Irak, Palestina en Afghanistan vormen het decor waartegen de zangers hun geësthetiseerde strijd uitvechten. De beelden blijven wat ze zijn: geformatteerde televisiebeelden, met als enige werkelijk esthetische ingreep het camerastandpunt dat Demoustier koos op het moment dat hij de beelden zelf draaide. Waar Wouter in bijvoorbeeld 'Pelléas en Mélisande' volop gebruik maakte van allerlei technieken om beelden te manipuleren om dichterbij het symbolistische, impressionistische ideaal van Maeterlinck en Debussy te komen, doet hij dat in *Songs of War* bewust niet. Er is geen poëtische suggestie voorbij de beelden, elke oorlog is krakend reëel: "Ik wilde zo weinig mogelijk prutsen aan het waarheidsgehalte van die beelden. Ze moeten spreken door waar ze vandaan komen. In combinatie met die oude tekst en muziek, moeten ze hun sterkte vinden, en niet omdat we er een mooi filtertje hebben op geplakt."

Gewauwel

De Italiaanse avant-garde componist Luciano Berio bewerkte in de jaren 60 Monteverdi's partituur als aanklacht tegen de oorlog in Vietnam. Tancredi werd in Berio's versie een Amerikaanse soldaat en van Clorinda maakte hij een Vietnamese. *Songs of War* houdt zich aan Monteverdi's partituur, maar na Clorinda's laatste ademtocht weerklinkt wél Berio's *Sequenza per Voce* voor vrouwenstem solo. Een stil moment van focus, na Monteverdi's razende wapengekletter. "De sequenza van Berio kan van alles betekenen, het is een abstract gegeven waarop de luisteraar zijn eigen gedachten kan projecteren. Alles is mogelijk. Misschien zet de muziek ons op het spoor van de waanzin, dat kan. Misschien klinkt de Sequenza als het woordeloze gewauwel van een vrouw die haar zinnen is verloren. Voor Jef Lambrecht waren dat in elk geval de meest aangrijpende beelden die hij in oorlogsgebied zag, mensen die waanzinnig geworden waren door wat ze gezien of beleefd hadden. Mensen wiens kinderen onder hun ogen stierven of slachtoffer of getuigen waren van martelingen, maar overleefden. Zij moeten verder leven in een wereld die geen enkele betekenis meer heeft."

Geen suiker

Songs of War sluit af met Heiner Goebbels *Songs of Wars I have seen*, een hedendaagse scenische compositie die put uit de oorlogsmemoires van Gertrude Stein. De Joods-Amerikaanse schrijfster ontvluchtte Parijs en zat de oorlog uit in een klein dorpje op het Franse platteland. De tekst beschrijft het banale, zeer concrete wel en wee tijdens WOII - geen suiker, een wandeling met de hond, het weer - zij aan zij met politieke statements over de Amerikanen, of over de gevangenen in Duitsland. Schijnbaar zonder focus, heen en weer laverend tussen het grote en het kleine, het persoonlijke en

het politieke. Dat is iets wat ook terugkwam in de verhalen van de asielzoekers die geïnterviewd werden. “De tragiek van oorlog toont zich soms in heel kleine dingen, faits divers gemengd met een afschuwelijke hardheid.”

Op de scene zitten zes vrouwelijke strijkers. De setting doet aan een huiskamer denken met stoelen, een tafel en leeslampen. Om beurten lezen ze stukken voor uit Steins memoires. De andere muzikanten staan rond hen in een meer traditionele opstelling. Het voorlezen werkt bevreemdend. Net omdat het muzikanten zijn die lezen en geen professionele acteurs of vertellers heeft de tekst iets heel open. De luisteraar is vrij om zich te identificeren – of niet. In de muziek vertaalt zich dat in de spanning tussen samples en echte klank, tussen dat wat je kan kiezen en dat wat je niet kan kiezen.

Stein was bezeten van de gedachte dat de geschiedenis zich telkens herhaalt: oorlogsgeweld was voor haar een ‘human universal’, van Shakespeare tot nu. Ook Goebbels laat daarom de geschiedenis rondjes draaien in zijn compositie. Citaten uit oudere muziek denderen doorheen zijn stuk en evoceren geweld van alle tijden. En zo is het hele Songs of War-project bovenal een aanklacht: wanneer stopt de oorlog zijn lied?

© Annemarie Peeters - Staalkaart

SPEELLIJST 2012- 2013

28 05 2013 20:00 Rotterdamse Schouwburg, Rotterdam (Première)
29 05 2013 20:00 Muziekcentrum de Bijloke, Gent
30 05 2013 20:00 Muziekcentrum de Bijloke, Gent

SPEELLIJST 2013 -2014

10 11 2013 20:30 November Music, 's-Hertogenbosch
13 11 2013 20:00 Concertgebouw, Brugge
15 11 2013 20:00 deSingel, Antwerpen
21 06 2013 NTB KunstFestSpiele Herrenhausen, Hannover

Perscontacten

Séverine Windels

[t] + 32 (0)3 225 17 02

[m] +32 (0)477 84 84 27

[e] severine@transparant.be